

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. XXXIII. Nihil omittendum in Missa, vel addendum, præfertim quo
videri possit alius ritus seu forma celebrandi. Qui secùs facit, per se
mortaliter peccat; fieri tamen potest ut propter ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

obligantur recitare Horas Canonicas ; similiter recitatio Sacri , ut constat ex præcepto audiendi Sacrum diebus Dominicis & Festivis : attamen ordo servandus inter lectionem Matutini , & lectionem Sacri , qui est propriè materia hujus præcepti , videtur esse levis .

ob levitatem materiam.

Quippe (præterquam quòd solùm sit ordo accidentalis) neque multùm spectat ad cultum Dei , neque ad reverentiam Sacramenti , neque ad aliquem alium gravem finem , qui ad Dei vel proximi charitatem pertineat . Sanè major indecentia videtur , Matutinum postponere omnibus aliis Horis , quàm Sacrificio Missæ tantùm ; & tamen illud non est peccatum mortale .

627. Disparitas inter hoc præceptum & præceptum jejunii.

Nec dixeris ; præceptum jejunii obligat sub mortali , ergo etiam præceptum legendi Matutinum . Disparitas namque est ; quòd jejunium requiratur tamquam necessaria dispositio corporis , ut liquet ex Rubricis Tit. de Defectibus cap. 1. ubi primo loco inter defectus dispositionis corporis ponitur : *Si quis non ieiunus post mediam noctem* . Unde non nisi ob gravissimam necessitatem , aut saltem valde gravem ex communi sensu Ecclesiæ licet Sacerdoti non jejuno celebrare . Ille autem qui non recitavit Matutinum , etiam ob levissimas causas , potest celebrare Missam , ut omnes præcitant sine scrupulo , eadem prorsus facilitate , quâ invertunt ordinem Horarum inter se , utpote qui & ipse tantùm leviter obliget .

Et quamvis olim fortè fuisset præceptum , aut consuetudo graviter obligans ; illa tamen obligatio postmodùm est mitigata sensu Doctorum & usu fidelium , sciente , & non contradicente Ecclesiâ .

Sed numquid est similis ratio de his , quæ à Rubricis præscribuntur recitanda in ipsa Missa ? Non puto , & idcirco erit

CONCLUSIO XXXIII.

Nihil omittendum in Missa , vel addendum , præsertim quo videri possit alius ritus seu forma celebrandi . Qui secùs facit , per se mortaliter peccat ; fieri tamen potest , ut propter parvitatem materiæ solùm peccet venialiter . Levis materia est Canticum Angelorum , Symbolum Apostolorum , unum aut alterum nomen alicujus Sancti in

Canone , ly Enim in verbis consecrationis calicis ; secùs Epistola & primum Evangelium . Interim quod omissum fuerit , non est resumendum , nisi sit de necessitate Sacramenti .

Primam partem probant Bullæ Pii V. Clementis VIII. & Urbani VIII. ac novissimè Decretum Concilii Tridentini . Vide Conclus. 21. Accedat communis Ecclesiæ praxis atque ipsius rei omnibus nota gravitas . Et quamvis sæpè ipsum Sacrificium sit liberum ; attamen si volo illud offerre ; non aliter quàm secundùm Missale Romanum seculo privilegio . Nonne administratio Sacramenti sapientem libera est ? Equidem si administro , non possum prohibitu meo sine peccato vel contemnerè , vel omittere ritus ab Ecclesiâ Catholica adhiberi solitos , ut desunt Tridentinum sess. 7. de Sacramentis in genere can. 13.

Dixi autem , *Per se* ; quia omisio vel additio tam exigua posset esse ut non sufficeret ad peccatum mortale . Tota ergo difficultas est in determinando in particulari , qualis mutatio , seu violatio regulæ vel Rubricæ sit exilissima gravis .

Et quidem ut notant omnes , facilius & gravius peccatur addendo alias ceremonias & præces præter illas , quæ in Missali præscriptæ sunt , quàm omittendo : tum quia commissio per se gravior est , quàm omisio ; tum quia hoc genus peccati magis expositum est superstitioni & errori ; tum denique , quia in hoc usurpatur Ecclesiæ potestas .

Hinc Tridentinum sess. 22. in Decreto de observandis & evitandis in celebratione Missæ . *Postremò* , inquit , *ne superstitioni locus aliqui detur* , edicto & penis propositis caveant (Episcopi) ne Sacerdotes alios quàm debitis horis celebrent , neve ritus alios aut alias ceremonias & præces in Missarum celebratione adhibeant , præter eas , quæ ab Ecclesiâ probata , ac frequentè & laudabili usu receptæ fuerint . Ubi expressè prohibet additionem .

Quod etiam observavit Pius V. in sua Bulla , quæ præfigitur Missali , dicens : *Neque in Missæ celebratione alias ceremonias vel præces , quàm quæ hinc Missali continentur , addere , vel recitare præsumant* .

Interim etiam omissionem esse peccaminosam , nemo dubitat . Unde appositè dixit Scotus 4. dist. 13. q. 2. n. 18. *Istam circumstantiam temporis concomitatur quoddam necessarium ad faciendum tractum temporis in celebratione Missæ ordinatâ , quæcumque hora diei artificialis fiat , scilicet legere Introitum , Orationes , & Epistolam , sicut in Missalibus secundùm usum Ecclesiæ Romanæ notatur , sine quibus præmissis nullus ordinatè conficit , nec* jurè

Sect. 5. De solemn. Missæ Sacrificii cerem. Concl. 33. 593

forte absoluit qui consecrare posset, ut supra tactum est dist. 8. nisi pravititer et ad minus illa verba, per quæ significaret se proferre verba consecrationis in persona Christi, non in persona Sacerdotis.

Ubi expressam facit mentionem Canonis, & aliorum, quæ numquam solent omitti; illis siquidem inter cætera maximè invigilandum est: aded ut aliqui doceant in Canone Missæ vel minimum verbum advertenter omittere esse mortale.

Sed contrarium apparet verius, & communis docetur, omittere unum vel aliud nomen alicujus Sancti, præciso contemptu, non esse peccatum mortale. Idem asserit Suarez disp. 83. sect. 3. §. In quo est magna differentia, de ijs, quæ tempore Paschali v. g. interponenda sunt in Oratione: *Communicantes*, vel in Oratione: *Hanc igitur oblationem*.

Immo non videtur esse mortale omittere ly *Enim*, in verbis consecrationis calicis; constat quippe ex dictis disp. 4. sect. 3. conclus. 1. & 2. illam particulam non esse substantialem; neque aliam habere notabilem significationem. Ex quo ergo capite omisso illius esset peccatum mortale?

Fateor cum Concilio Tridentino sess. 22. cap. 4. *Ecclesia Catholica ut dignè reverenterq; offerretur (Sacrificium Missæ) ac perciperetur, Sacram Canonem multis antè seculum instituit ita ab omni errore puram, ut nihil in eo contineatur, quod non maximè sanctitatem, ac pietatem quamdam redoleat, mentesq; offerentium in Deum erigat. Is enim constat cum ex ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum traditionibus ac sanctorum quoque Pontificum pijs institutionibus.*

Fateor hoc, inquam, & ideo dico sub strictiore verba Canonis cadere obligationem; sed numquid propterea neganda parvitas materiæ? Minimè, cum non sit hic major ratio, quàm in multis alijs præceptis Religionis, ut in materia voti, & similibus.

Audi quid dicat Sotus 4. dist. 1. art. 8. §. Si autem: Qui Sacramenti despectu aut fastidio voculam, enim, inter consecrandum Corpus demeret, culpâ se fortè mortali contaminaret; dixerim fortè: quoniam & contemptus ratione tenuitatis materiæ potest esse venialis. Si autem fieret ex negligentia, quantumvis crassa & supina, corruptio hæc atque aliæ hujusmodi parvæ, non essent nisi veniales. Immo quamvis non adhibeatur diligentia proferendi. M. finale in *Meum*, vel si fortè non proferatur. T. in verbo *Est*, nullam profectò reor culpam incurri. Deus enim non est tam istarum minutiarum observator. Hucusque Sotus; intelligendus utique cum sale discretionis.

Nam quod ait: Contemptus ratione tenuitatis materiæ potest esse venialis, prout sonat, posset alicui videri fallum; nam aliàs quomodo contemptus mutabit peccatum

veniale in mortale? Etenim præceptum veniale (ut sic loquar) quâ tale poterit contemni sine peccato mortali, propter parvitatem materiæ. Non autem hoc putandum est voluisse Sotum, sed magis per contemptum intellexisse despectum ipsius rei præceptæ, vel etiam legislatoris, non quâ talis est, sed quâ homo, vel imprudens.

Interim non video quomodo despectus tam Augustissimi Sacramenti formaliter sumptus possit excusari à peccato mortali ratione parvitatatis materiæ, cum omnia Sacramenta sint res gravissimæ, & indubiè qui illa contemnit, ipsum Institutorem Deum contemnat.

Rogas quod sit primum verbum Canonis, & quod ultimum? Respondeo diversi diversa sentiunt. Communior sententiâ docet Canonem incipere ab illis verbis; *Te igitur*. Aliqui pro primo verbo assignant ly *Communicantes*. Nonnulli: *Qui pridie quàm pateretur*. Prima sententiâ videtur probabilior, propter auctoritatem Missalis in quo ab illis verbis, *Te igitur*, titulus Canonis incipit.

Quantùm ad finem Canonis, similiter triplex est opinio. Prima Sancti Gregorii qui lib. 7. Epistolâ 63. apertissimè fatetur Orationem Dominicam dici post Canonem. Pono ejus verba: *Veniens quidam de Sicilia, mihi dixit, quod aliqui amici eius vel Greci vel Latini, nescio quid quasi sub zelo sanctæ Romanæ Ecclesiæ de meâ dispositionibus murmurarent, dicentes: Quomodo Ecclesiam Constantinopolitanam disposuit comprimere; qui eius consuetudines per omnia sequimur? Cum enim dicerem, quas consuetudines sequimur, respondit: Quia Alleluia dici ad Missas extra Pentecostes tempora fecistis &c. quia Orationem Dominicam mox post Canonem dici statuistis: Cui ego respondi, quia in nullo eorum secuti aliam Ecclesiam sumus. Et infra: Orationem autem Dominicam idcirco mox post precem (id est Canonem) dicimus: quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo Orationem oblationis hostiam consecrarent. Ergo secundùm Sanctum Gregorium extenditur Canon usque ad Orationem Dominicam exclusivè.*

Secunda opinio est Innocentii III. de Mysteriis Miss. lib. 5. ubi cap. 17. vult Orationem Dominicam esse partem Canonis, dicens: *Canonis sacri particula quarta: Oremus: Præceptis salutaribus moniti &c. Cap. autem 19. inquit, Canonis sacri pars ultima: Libera nos quesumus Domine ab omnibus malis &c. Ergo ex mente Innocentii Canon extenditur usque ad illam Orationem: Libera nos quesumus &c. inclusivè.*

Recentiores autem Expositores, inquit Suarez disp. 83. sect. 2. §. *Octava pars in fine*, sub Canone comprehendunt omnia, quæ sequuntur usque ad consumptionem Sacramenti,

Ffff 2

& refertur.

628. Varia sententia de initio Canonis.

629. uti & de fine.

Prima S. Greg. excludit Orationem Dominicam.

630. Secunda Idem. noc. VIII. includit Orationem Dominicam.

Tertia Suarez & aliorum extendit Canonem usque ad Communionem.

625. In Canone omittit unum aut aliud nomen Sancti, non est nisi veniale.

626. Occurrit objectioni ex Cone. Trident.

627. Sententia Soti

applicatur

menti, quod pertinet ad modum loquendi. Et ita etiam nos procedimus, quia non habemus aliud nomen, quo hæc omnia comprehendamus; & omnia hæc continentur sub regula præscripta sacrificandi, quam nomen Canonis propriè significat. Hæc Suarius.

621.
Omissio
Symboli,
aut Cantici
Angelorum
&c. est ve-
nialis.

Tamburinus.

Ratio est
accidentalitas
istarum
partium.

Cæterum ex iam dictis de Canone non difficile erit ferre iudicium de aliis. Et in primis omittere Symbolum Apostolorum, quando est dicendum, vel Canticum Angelorum, *Gloria in excelsis*, vel unam, alteramve orationem, quando plures sunt dicendæ, vel (adjungit Tamburinus l. 3. cap. 5. §. 2. n. 5.) propter paritatem rationis Evangelium ultimum, non est mortale ex levitate materiae.

Quæris quæ sit ista ratio? Respondeo accidentalitas istarum partium; constat quippe in multis Missis nec Canticum Angelorum, nec Symbolum Apostolorum debere dici, Evangelium autem Sancti Joannis, cum nuper introductum sit, & ordinatum ab Ecclesia, ut post benedictionem Sacerdotis dicatur, quis dubitare potest, an sit pars accidentalis?

Immo probabile est non pertinere ad integritatem Missæ; adeoque non peccare nequidem venialiter, qui die Festo, quando præcipitur auditio integræ Missæ, statim post benedictionem discedit. Et quid mirum, cum videatur dari licentia discedendi istis verbis: *Ite Missa est*? Sed de hoc plura Sectione sequenti.

622.
Omissio
primi Evan-
gelii, aut E-
pistolæ mor-
talis;

sunt enim
partes quasi
substantia-
les;

est paucio-
ribus verbis
consent.

Dixi, *Evangelium ultimum*; quia primum, uti etiam Epistola, cum in omnibus Missis dici debeant, & à principio Ecclesiæ semper dicta fuerint (ut ostenditur ex Missa Apostolica Sancti Apostoli Petri, quæ habetur in Bibliotheca Patrum Tomo 1. fol. 210 ibi: *Deinde legitur textum Apostolicum*, id est Epistolam, *Alleluia*, & *Evangelium*) censentur partes quasi substantiales, & ideo peccaret mortaliter, qui illas spontè omitteret.

Nec obstat, quod sæpè Evangelium, vel Epistola pauciora verba habeat, quàm *Gloria*, & *Credo*; nam parvitas, vel gravitas in hæc re, non sumitur ad eum modum, quo ab aliquibus sumitur in Orationibus, etiam in Horis Canonicis, nimirum pensatâ quantitate verborum Orationis; sed consideratur secundum quod Missa est quoddam ens artificiale morale consistans certis quibusdam partibus, ex quibus, certâ ordinis dispositione confluentibus, ens illud morale resultat.

633.
Probatur à
simili.

Porrò in composito artificiali una pars censetur magis necessaria, quàm alia; illa videlicet, cujus defectus magis deformat seu deturpat ens illud artificiale, estò in quantitate sit minima. Exemplum sit in statua alicujus Sancti, cujus pars principalis, & maximè necessaria censetur nasus, quamvis in quantitate minima, idque quia abscissio nasi maximè deturpat illam statuam, prout etiam ab-

scissio oris, oculorum &c. cum è contrario pars vestis v. g. defluentis, quamquam major in quantitate, tamen in ordine ad illud compositum censetur minor, quia videlicet ejus abscissio minùs deturpat illam statuam, utpote quæ sine illa à principio potuisset esse.

Sic ergo in Missa defectus Hymni Angelici, & Symboli Nicæni, sine quibus ens illud artificiale, quod dicitur Missa, potest consistere, non tanti momenti censetur, etiam si major sit illorum verborum quantitas, quàm defectus Epistolæ, aut Evangelii; quia sine his deturpat, & deformatur consuetum illud ens artificiale, quod est Missa, cum tamen sine Symbolo, aut Gloria, sæpè consueta forma consistat.

Dices; qui ex præcepto Ecclesiæ tenetur audire Missam, non peccat mortaliter, tametsi omittat audire Epistolam, vel Evangelium: ergo similiter Sacerdos non peccat mortaliter, qui omittit legere Epistolam, aut Evangelium.

Respondeo Negando Consequentiam: ch. *Responsio* paritas est, major obligatio celebrandi secundum ritum Ecclesiæ, quæ indè probatur, quia facillimè aliquis exculatur ab auditione Missæ; rarissimè autem potest celebrare cum omissione Epistolæ, Evangelii, aut similis alicujus partis.

Unde nemo dubitat potius in die Festo omittendum esse Sacrum, quàm celebrandum sine lectione Epistolæ, aut Evangelii. Nec mirum, quia unum est peccatum omissionis, alterum commissionis; per non auditionem nulla fit irreverentia Sacrificio, vel saltem juris positivi; secus per omissionem Rituum, qui ab Ecclesia præcipiuntur, ut cum majori decencia & majestate tantum Mysterium celebretur.

Legitur Epistola, vel Evangelium est pars notabilis respectu celebrationis; non sic autem respectu auditionis; quia longè dignius est celebrare, quod solis Sacerdotibus competit, quàm audire, quod omnibus indifferenter est præceptum.

Et ideo major obligatio integrè celebrandi, quàm integrè audiendi: *Mandantes*, inquit Pius in Bulla suprâ citata, *Et firmitè omnibus & singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, ut Missam iuxta ritum, modum, ac normam, quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur, decantent ac legant.*

Porrò quòd eadem materia possit esse gravis & levis respectu diversorum præceptorum, alibi non semel ostendimus, idque in exemplo Missæ, sive auditionis Missæ, quæ si præcipiatur ob finem politicum, v. g. ad tranquillitatem Reipublicæ, censetur materia levis, quia parùm conducens ad illum finem; si autem finis legis sit bonum animæ, quod indubie intendit Ecclesia, dum præcipit singulis diebus Festis audire Missam, est, & ab omnibus habetur auditio Missæ materia notabilis.

Et

Et verò quoniam auditio Epistolæ vel Evangelii parum conducit ad illum finem, liquet profectò ejus omissionem non esse peccatum mortale. E contra verò cum lectio Epistolæ & Evangelii à principio Ecclesiæ fuerit præscripta (ut liquet constat ex Liturgia S. Petri Apostoli suprâ allegatâ) & in omnibus Missis, tam de tempore, quàm de Sanctis, imò & Missis Defunctorum usque ad hæc tempora inviolabiliter usurpata, nemini potest esse dubium, quin notabiliter deserviat fini ab Ecclesiâ intento, qui fuit decor & majestas hujus Sacrificii; & per consequens quin omisso illius lectionis notabiliter isti fini repugnet. Quidni igitur sit peccatum mortale?

637. Hoc tamen intellige de Missa privata; nam in Missa solemniter celebrante Sacerdote non peccare, saltem graviter, qui omittit legere Evangelium, vel Epistolam, dum Diaconus, vel Subdiaconus ea cantat: eò quòd tunc (inquit Cardinalis Lugo disp. 20. n. 107.) non omittatur Epistola, vel Evangelium in Missa; siquidem cantatur solemniter à ministris, ad quos spectat: illa autem lectio, quæ omittitur, videtur esse magis privata; non tam pro populo, quàm pro ipso Sacerdote. Potest ergo eadem materia, quæ est gravis si omnino omittatur, esse levis si non ab utroque; sed ab uno solo cantetur, vel legatur. Hæc Eminen-
tissimus.

638. Sed quid Navarrus? De Oratione Miscelaneo 78. n. 1. quod quibusdam, inquit, videtur esse necessarium, ut dicens Missam cantatam cum Diacono, & Subdiacono, dicat per se Epistolam, & Evangelium secretò, antequam cantentur; ejus contrarium diximus esse verius in Enchiridio de Oratione cap. 10. n. 44. & nunc idem affirmamus.

Tum quia nullo Canone in corpore juris clauso præcipitur Missanti solemniter cum Diacono, & Subdiacono recitare secretò Epistolam, vel Evangelium, quæ ipsi cantant: & ut Stephanus Papa dixit in cap. Consultuisti 2. q. 4. Quod Sanctorum Patrum Decreto sanctum non est, superstitiosâ adventionem non est præsumendum, id est, non est dicendum aliquem ad aliquid esse obligatum, nisi id jure naturali vel humano caveatur.

Tum quòd non memini legere aliquod ordinarium Missæ, quò id præcipiatur: nec Missale novum felicitis Recordationis Pii V. id habet; licet enim habeat Missantem osculari debere librum Evangelii, sibi ad id delatum; non tamen habet ut in eo relegat Evangelium.

Tum quia licet consuetudo Missantium frequentior habeat licere, tamquam quid utile dicere secretò Epistolam, & Evangelium, quæ cantantur, non tamen habet id omittere esse illicitum, cum multa sint consuetæ, quæ non sunt præcepta. Hucusque Navarrus, quem sequitur Diana cum aliis, quos citat part. 2. tract. de

Celeb. Miss. resol. 42. & part. 5. tract. 13. resol. 95.

Credo equidem Navarrum non legisse Rubricas Generales Missarum juxta Missale Romanum Pii V. alioquin non potuisset ignorare, quod scriptum invenio Tit. Ritus servandus in celebratione Missæ §. de Epistola &c. ibi: In Missa solemniter Subdiaconus circa finem ultimæ Orationis accipit ambabus manibus librum Epistolarum, deferens illum supra pedem, & factâ Albari genuflexione in medio, vadit à parte Epistolæ contra Altare, & cantat Epistolam, quam etiam celebrans interim submissâ voce legit, & eâ cantatâ &c. Quid clarius dici poterat?

Similiter loquuntur eadem Rubricæ eodem §. de Evangelio, ibi: Deinde idem Subdiaconus accipit Missale celebrantis, deferens ad cornu Evangelij in Altare, ibi ministrans celebranti, qui lecto Evangelio, & per Diaconum delato libro Evangeliorum ad Altare, imponit incensum in thuribulum &c.

Hæc si vidisset Navarrus, non tam audaciter fuisset locutus, sed cum aliis dixisset illas Rubricas non esse præceptivas, sed tantum directivas. Et sanè sine præscripto Rubricarum, non est verosimile, quòd talis consuetudo fuisset introducta.

Porrò quod addit Navarrus suprâ n. 2. in confirmationem suæ sententiæ; videlicet quod consuetudo omnium, qui Missas dicunt, diebus, quibus Christi Passio cantatur ab aliis, quàm à Sacerdote, habeat non recitare inter Missarum solemnia Passionem illam cantandam, vel cantatam; contrarium vidi toties, quoties in Choro nostro audivi cantari Dominicam Passionem.

Quid in aliis Ecclesiis fiat, nescio: hoc scio in Missali Romano auctoritate Pii V. edito, & Clementis VIII. auctoritate recognito, expressis verbis præscribi submissam recitationem Passionis Dominicæ in Parasceve, ibi: *Finis Tractu dicitur Passio super nudum pulpitem: quàm celebrans submissâ voce legit in cornu Epistolæ.* Et de Prophetia ejusdem diei sic lego in eodem Missali: *Deinde Lector accedit ad legendum Prophetiam in loco ubi legitur Epistola, & incipit eam sine titulo: quàm etiam Sacerdos legit submissâ voce apud altare in cornu Epistolæ.*

Similiter de Prophetijs, quæ leguntur in Sabbatho Sancto scriptum invenio: *Postea leguntur Prophetiæ sine titulo, & celebrans legit eas submissâ voce in cornu Epistolæ.* Ita in Missali, ut dixi, recognito auctoritate Clementis VIII. Nam ante illam recognitionem non fit mentio in Missali Pii V. istius submissæ recitationis sive Passionis, sive istarum Prophetiarum. Et ideo fortè tempore Navarri, qui obiit sub Gregorio 13. longè ante hanc recognitionem, moris erat non recitare submissâ voce Passionem, aut Prophetias cantandas, vel cantatas.

639. refutatur ex præscripto Rubricarum.

quas alii volunt fore esse directivas.

640. An Passio quæ solemniter cantatur, debeat submissè legi à Sacerdote?

Missale Roman.

Item præphetiæ in Sabbatho sancto.

641.
Sententia
Tamburini.
Sanchez

Miror autem Tamburinum recentissimum Auctorem lib. 2. de Sacrificio cap. 5. §. 2. num. 6. approbare sententiam Sanchez lib. 7. Confil. c. 2. dub. 13. n. 3. quæ ex Navarro docet, Sacerdotem celebrantem cum Diacono & Subdiacono meliùs facturum, si dum hi cantant Epistolam, vel Euangelium, ipse attentè audiat, nec secretè recitet. Ratio, inquit, esse potest; quia ex una parte Rubrica monens debere recitare, est solum directiva, & ex alia, Epistola, & Euangelium in Missa solemni celebrantis; sicut ergo Officium in Choro recitantes satisfaciunt solum devotè audiendo Lectiones, Capitula, Orationes &c. quæ alii juxta Chori alternationem soli dicunt, immo non bene facerent si recitarent, quia obmurmurando aliis essent fortè molesti, ita in casu nostro devotius Sacerdos audiet.

Quod dixi, extendo libens ad *Gloria, Credo*, & Prophetias Sabbati sancti, aut Passionem Domini, & similia, quæ in majori Hebdomada, & in Missa solemni ab aliis à Celebrante cantari solent, par enim ratio de his ac de illis esse videtur. Hæc Tamburinus; præferens suum sensum, sensui totius Ecclesiæ; quæ semper in Missis solemnibus secretò recitavit *Gloria, & Credo*.

repugnat
sensui com-
muni Eccle-
siæ

& præscrip-
to Rubrica-
rum.

Dubitas? Lege Rubricas Generales & scriptum invenies Tit. Ritus servandus cap. 4. *Cum vero intonat hymnum Gloria in excelsis Deo, Diaconus & Subdiaconus unus post alium, stant à tergo Celebrantis, postea ascendant ad Altare, & hinc inde, Diaconus à dextris, Subdiaconus à sinistris, cum Celebrante hymnum submissè voce prosequuntur usque ad finem.* Et cap. 6. *Postea stans in medio Altaris versus ad Crucem, incipit, si dicendum sit, Symbolum, stantibus post eum Diacono, & Subdiacono: deinde ad Altare accedentibus, & cum eo prosequentibus, ut dictum est ad Gloria in excelsis.*

642.
Resolutio
Auditis.

Dicam ergo ego Sacerdotem celebrantem cum Diacono, & Subdiacono meliùs facturum, si dum hi cantant Epistolam, & Euangelium, ipse contra universalem consuetudinem Ecclesiæ & Rubricam, saltem directivam, propter suam particularem devotionem attentè audiat, nec secretè recitet?

Qm. VIII.

Non dicam (nec dixit Navarrus, ut patet ex ejus verbis suprâ relatis) præsertim cum Clemens 8. in Bulla, *Cum sanctissimum*, præfixa Missali recognito, vocet normam Missalis Romani à se recogniti, *Optimam*, ibi: *Quod nos animadvertentes* (scilicet multos errores irrepsisse in norma à Pio V. præscripta) *pro nostra Pastoralis sollicitudine, quâ omnibus in rebus, & præcipuè in sacris Ecclesiæ ritibus, optimam, eamq; veterem normam studemus tueri & conservari &c.*

Et infra sic ait: *Verùm in eo munere peragendo factum est, ut nonnulla ex diligenti librorum*

antiquorum collatione in meliorem formam redacta, & in regulis & Rubricis aliqua uberius & clarius expressa sint, quæ tamen ex illorum principis & fundamentis quasi deducta, illorum sensum imitari potius & supplere, quàm aliquid novi asserere videantur.

Si ergo Ecclesia meliùs judicasset audire, quæ cantantur, quàm submissè illa legere, quidni illud ordinasset? Aut saltem liberum reliquisset, sicuti liberum reliquit sequi sententiam Divi Thomæ, vel Scoti circa defectum vini supplendum, de quo suprâ meminimus? Proinde malumus sequi judicium totius Ecclesiæ, quàm unius, aut alterius Doctoris. Et dato quòd in se meliùs esset; haud equidem meliùs erit id facere, quando Ecclesia contrarium præscripsit. Quid si enim aliquis dicat, se devotius legere mentaliter, quàm vocaliter, numquid ideo meliùs faciet legendo mentaliter Missam (exceptis verbis consecrationis) quàm vocaliter contra præscriptum Ecclesiæ?

Dices; est Rubrica præceptiva. Respondeo, unde constat, nisi ex consuetudine? Hæc autem nonne in nostro casu pariter militat?

Quantùm ad Officium in Choro sic debuit ordinari, ut audiendo Lectiones, Capitula, Orationes &c. satisfiat obligationi; quoniam non sine magno incommodo ab omnibus & singulis secretè possunt recitari, ut patet. Et quamvis possent; atamen de tali recitatione nulla extat regula seu Rubrica, saltem directiva. In nostro autem casu est Rubrica in contrarium, & commodissimè potest Sacerdos sine molestia alicujus submissè illa legere, quæ à Diacono, vel Subdiacono, aut Choro cantantur.

Cæterùm licet quid alijs usu veniat, neciam; mihi diversis, vicibus experto usu venisse scio, quòd devotius rem gero, quoties ipse secretò lego, quàm quoties tantum audio legere alium.

Ut ergo dicam, quod sentio, non audeam damnare Sacerdotem peccati mortalis, qui omitteret illas submissas recitationes, de quibus hæcenus egimus; sed neque audeo dicere meliùs facturum. An autem venialiter peccet, pendet ex eo quòd illa Rubrica sit præceptiva, vel solum directiva. Elige quod placet, & nemo te convincet.

His ita constitutis de omissione eorum, quæ dicenda sunt, festinè cognoscitur quid statuendum sit de omissione ceremoniarum, quæ fieri debent. Atque in primis semper præ oculis habenda est non tam quantitas molis, quàm virtutis seu dignitatis; unde ommissio ceremoniæ continentis specialem significacionem, etiam si in seipsa res parva videatur, gravis subinde censeri potest, & debet, ut patet ex ijs, quæ disserimus de obligatione miscendi aquam

aquam vino disp. 4. sect. 2. conclus. 5.

Similiter si quis omitteret fractionem hostiæ, vel mixtionem particulæ cum sanguine in calice, aut signa omnia, vel plura, quæ sunt super Oblata, aliave hujusmodi, meritò posset peccatum mortale censerî; at verò omisso unius aut alterius ceremoniæ ex aliis, quæ solùm pertinent ad convenientem modum agendi, & non continent specialem significationem, tantùm erit venialis.

646. Sufficit quandoque sola oblatio mentalis. Rubr. Missæ.
Sciendum quoque aliquando sufficere solam oblationem mentalem, ut planum est ex Rubricis Tit. de Defectibus cap. 3. n. 4. ubi sic dicitur: Si Celebrans ante consecrationem adverterit hostiam esse corruptam, aut non esse truceam, remota illâ hostiâ aliam ponat, & factâ oblatione, saltem mente conceptâ, prosequatur ab eo loco ubi desijt.

Idem statuitur n. 5. si adverterit illum defectum post consecrationem. Et similiter cap. 4. n. 3. & 4. si adverterit defectum vini ante, vel post consecrationem.

647. An si oblata hostiâ principali apponatur aliæ, possint consecrari? Negat Bonacina.
Alius casus est, si post oblationem hostiæ grandioris, superveniat Sacrîsta vel minister, qui afferat alias particulas consecrandas ad communicandum populum: quamquam enim Bonacina de Eucharistia disp. 4. questione ultimâ p. 2. n. 6. videatur negare dictas particulas tunc posse consecrari, dicens: particulas, quæ ad Altare deferuntur pro communione laicorum, debere in Altari adesse ante primum Offertorium; equidem Gavantus in Rubr. part. 3. tit. 10. n. 19. putat probabiliter posse consecrari, oblatione earumdem mente conceptâ.

Affirmat Gavantus, nisi apponerentur post conceptam Præfationem.
Addit; non tamen remotiùs ab oblatione hostiæ; puta jam conceptâ Præfatione. Quod non placet Tamburino, supra n. 10. inquires: Si id potest fieri proximiùs ad oblationem, non apparet ratio convincens, cur non possit & remotè.

648. quæ limitatio rejicitur à Tamburino.
Si dixeris; multæ ceremoniæ, & Orationes, quæ dicuntur super Oblata, non erunt dictæ super has particulas tardè allatas. Respondet sufficere quòd ejusmodi Orationes, actionesque exhibitæ fuerint super hostiâ grandiore, ad quam allatæ hæ particulæ sunt accessorîæ. Id quod à culpa gravi excusabit. A veniali verò, si quæ esset, excusari poterit populi communicaturi commoditas, vel ne palàm reprehendatur Sacrîsta, qui tardè particulas attulit, vel quid simile. Hæc ille.

Sed quantum ad reprehensionem Sacrîstæ, quoniam bene meriti, parùm eam curandam censeo, & magis permittendam, ut postmodum sit diligentior, & curam habeat, ut omnia ordinatè fiant.

Commoditas populi posset excusare, ut superiùs in simili docuimus, excusari Custodem à peccato, si propter commoditatem communicantium auferat hostias consecratas ex Alta-

ri, ante factam communionem Sacerdotis, qui eas consecraverat. Vide ibi dicta, quia est similis ratio.

Existimo ergo hujusmodi hostias posse consecrari saltem sine culpa mortali; expeditiùs autem esse, & tutiùs, si iterum offerantur oblatione mente conceptâ; tunc enim & jam ponitur substantia oblationis, & ordo Missæ nequaquam turbatur. Audim etiam dicere cum Possævino de Officio Curati c. 2. n. 2. illam oblationem mentalem non esse necessariam.

649. Sententia Auctoris.

Possævino.

Nec obstat, quòd Rubricæ præscribant hujusmodi oblationem, quando propter defectum panis, aut vini, debet consecrari novus panis, aut novum vinum; disparitas quippe est, quòd in hoc casu nulla præcesserit valida oblatio, ratione cujus hic panis, vel hoc vinum possit dici oblatum, vel oblatum; in casu autem, de quo tractamus, præcessit valida oblatio hostiæ grandioris, à qua particulæ illæ tamquam accessorîæ denominantur verè oblatæ. Sicuti quando reficitur vestis aliqua Sacerdotalis, v. g. Alba, pars non benedicta, quæ assuitur parti majori benedictæ, sine nova benedictione verè denominatur benedicta à benedictione antecedente majoris partis benedictæ.

Non videtur tali casu necessaria nova oblatio.

Atque hæc sit ratio nostræ Doctrinæ, & simul responso ad fundamentum oppositæ. Videntur, inquit Bonacina supra, illæ particulæ ad idem Sacrificium pertinere, ad quod pertinet hostia grandior: sicut autem hostia grandior debet adesse ante primum Offertorium; ita etiam adesse debent particulæ pro communione laicorum. Ita Rubrica Clementis VIII. de Defectibus in Celebratione occurrentibus cap. 3. n. 4. Hæc Bonacina.

650. Respondetur ad fundamentum Bonacinae.

Sed illo loco nihil dicitur de hujusmodi particulis; ast Titulo Ritus servandus cap. 2. n. 3. præscribitur: Si est consecraturus plures hostias pro communione faciendâ, quæ ob quantitatem super patenam manere non possunt, locat eas super Corporale &c. indubiè ante primum Offertorium, quando commodè fieri potest, sic enim habet consuetudo: sed quoniam (ut bene notat Bonacina) pertinent ad idem Sacrificium, ideo dico ego, si casu afferantur post primum Offertorium, etiam post Præfationem, non erit peccatum, saltem mortale, illas consecrare, fortè nec veniale.

Rogas; an sit obligatio repetendi ea, quæ vel ex verbis, vel ex ceremoniis sunt omissa? Vide quid ordinent Rubricæ Tit. de Defectibus cap. 5. nu. 3. Si Celebrans non recordetur se dixisse ea, quæ in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certò ei constet se omisisse aliquid eorum, quæ sunt de necessitate Sacramenti, id est, formam Consecrationis, seu partem, resumat ipsam formam, & cetera prosequatur per ordinem. Si vero valde probabiliter dubitas

651. An omissa sint repetenda? Rubr. Missæ.

dubitat se aliquid essentialē omisisse, ueret formam saltem sub tacita conditione. Si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat, sed procedat ulterius.

Sententia Doctoris Angelici

Hæc est sententia Doctoris Angelici 3. p. q. 83. art. 6. ad 5. Licet, inquit, Sacerdos non recolat se dixisse (vel fecisse) aliqua eorum quæ dicere (vel facere) debuit, non tamen debet ex hoc mente turbari; non enim qui multa dicit (vel facit) recolat omnium, quæ dixit (vel fecit) nisi forte aliquid in dicendo (vel faciendo) apprehenderit sub ratione iam dicti (vel facti) sic enim aliquid efficitur memorabile. Unde si aliquis attendit cogitet illud quod dicit (vel facit) non tamen cogitet se dixisse (vel facere) non multum postea recolat se dixisse, vel fecisse. Sic enim fit aliquid obiectum memoriæ, in quantum accipitur sub ratione præteriti, sicut dicitur in libro de memoria. Si tamen Sacerdos probabiliter constet se aliqua omisisse; siquidem non sunt de necessitate Sacramenti, non existimo quod propter hoc debeat resumere immutando ordinem Sacrificii, sed debet ulterius procedere &c.

Nota ly Immutando ordinem Sacrificii; in quibus verbis insinuat rationem suæ doctrinæ; quasi diceret, ideo non debet resumere, quia immutaret ordinem Sacrificii.

652. Sententia Tamburini

Unde putat Tamburinus supra nu. 26. Si quis dum secretè orat, certò post pauca verba advertat se aliquid notabile, quamvis accidentale omisisse, tunc repetere; quia id, & commode fieri potest, nec in tali casu notabiliter turbaretur Missæ ordo. Quid enim turbationis est, si certò advertens me non dixisse, v. g. Orationem, Communicantes, dicendam in die Paschatis, paululum progressus regrediar ad eam recitandam?

Ad dit: Nota, illud, Paululum, & illud, Certò, & illud, Dum secretè orat; nam in orationibus publicis valde modicus deberet esse progressus, ut regredi ad supplendum obligaretur Sacerdos, quia in publicis facillimum est turbationis; & populi admirationis periculum. Hæc ille.

653. Rejicitur ab Auctore.

Respondeo; etsi in casu posito posset commode fieri regressus sine notabili immutatione ordinis Sacrificii; equidem non sine omni immutatione; & cum Rubricæ præscribant progressum, quare volumus obligare Sacerdotes ad regressum? Profectò ad satis multa obligantur, si ad omnia, quæ à Rubricis statuuntur.

& obiectio solvitur.

Dices; Rubricæ non notant illud Paululum, Certò, & Dum secretè orat. Respondeo; Rubricas notare valde probabilem dubitationem, quæ est moralis certitudo, & alioquin loquuntur generaliter, nec est ratio urgens distinguendi.

654. Differentia

Instabis; omisâ in recitatione Horarum Canonicarum repetenda sunt, vel in fine Offi-

cii, vel simul atque quis advertit se omisisse: tunc sic ergo &c. Respondeo Negi. Conseq. Ratio à priori voluntas Ecclesiæ, de qua constat ex praxi in casu Antecedentis, & communi sensu Doctorum; cum tamen Rubricæ in casu Consequentis contrarium statuunt, ut vidimus.

Congruentia est, maxima coordinatio partium Missæ inter se, aded ut extra propria loca non rectè cohæreant. Nec enim Missæ ex solis componitur vocibus; uti Horæ Canonice; sed ex verbis simul & rebus, seu certis ac determinatis ceremoniis, quæ nisi debito ordine inter se connectantur, confusum potius chaos, quam castorum acies ordinata (qualis decet esse publicus & principalis cultus novæ legis) videbitur.

Porro Horæ Canonice privatus quidem cultus sunt (quamquam subinde publicè exhibentur) constans ex solis orationibus five verbis, quæ litè inter se aliquam habeant connexionem & ordinem (quem etiam non licet sine causa immutare) equidem non talem, qualem habent partes Missæ, ut facile patet consideranti; unde etiam levi ex causa interrumpitur divinum Officium, quando privatim legitur; & una Hora alteri postponitur, vel præponitur contra consuetum ordinem; cum tamen ad interruptionem Sacrificii gravis admodum causa requiratur, præsertim Canonicecepto.

Dico: Quando privatim legitur, quia in Choro illa non permittuntur sine graviore necessitate. Neque existimo ibi repetenda; quæ ex inadvertentiâ fuerint omisâ, v. g. si casu in Vesperis Psalmus aliquis fuisset omisus, & Chorus jam pervenisset ad Capitulum, putas vel statim ut advertitur defectus, vel saltem in fine Officij Psalmum illum à Choro esse decantandum? Non puto, sed abundè sufficeret privata recitatio.

Quærit aliquis à me, an privata recitatio sit necessaria? Respondeo affirmative; et hoc esse pars publici Officij. Ratio mea est; quia licet Chorus excusetur propter turbationem, fortè & admirationem populi à publica supplementatione, non ideo tamen singuli in particulari, qui tenentur dicere integrum Officium, sive in Choro; sive extrâ; aded ut si propter aliquod impedimentum Chorus excusetur à toto Officio, singuli tamen in particulari teneantur totum Officium privatim recitare; siquidem illud divinum Officium ex se non est cultus publicus, sed magis privatus.

Econtra verò Sacrificium semper est cultus publicus, & ideo, cum expletum fuerit, nullus amplius defectus potest, aut debet suppleri; neque enim v. g. Evangelium privatim in Sacrificia recitatum, potest esse pars publici Sacrificij.

Quod etiam verum est, tametsi fuisset defectus

fectus substantialis; v. g. si Sacerdos invalidè consecrasset calicem defectu materiæ, formæ, aut intentionis: omittens quippe per ignorantiam, inadvertentiam, aut alio modo prædictum defectum supplere, donec Sacrum sit absolutum, nullatenus debet iterum consecrare solum calicem ad supplendum defectum, immo nec potest; quia jam actio esset omnino distincta moraliter, nec conjungeretur cum priori ad unum Sacrificium integrandum.

est fuisse substantialis.

Suarez.

Gravantur. Unde non repetendæ in Sacrificiis Oraciones in Sacro omittæ.

657.

Aliud est Missam mutare; aliud Missam alterius diei assignare.

658.

Diveritas inter Missam & Officium divinum.

656.

Missam mutare; aliud Missam alterius diei assignare.

CONCLUSIO XXXIV.

Consultius est (seclusâ rationabili causâ) celebrare Missam, quæ unoquoque die præscribitur in Missali. Nihilominus contrarium in Missis privatis, citra scandalum & contemptum, non est illicitum, saltem mortaliter, fortè nec venialiter.

Sic ferè limitat Suarez suam sententiam; nam verbis superius commemoratis continuo atexit: Hoc tamen intelligendum est in Missis privatis, quæ proprio arbitrio voluntariè dicuntur; nam in Missis solemnibus, quæ dicuntur in Parochiis, vel Ecclesiis Conventualibus major erit obligatio dicendi Missam diei juxta præscriptum Missalis ordinem: argumento cap. *Quidam*, & cap. *Cum creatura* de Celeb. Miss.

659. Missa diei cuiuslibet assignata sine mortali variatur, imò & venialiter, nisi foret publica.

Item quando aliquis ob stipendium vel Cappellanæ institutionem, vel ob aliam similem causam obligatur ad specialem Missam dicendam; debet, si commodè potest, præscriptam obligationem implere, quamvis si absque scandalo id omitat, ut Missalis ordinem servet; non peccabit: immo si propter solemne Festum id faciat, melius faciet. Denique in universum loquendo optimum consilium est non prætermittere etiam in hoc Missalis ordinem absque rationabili causa. Ita ferè Sylvester verb. *Missæ*, q. 1. 4. 7. 8. & 10. Soto dist. 13. q. 2. art. 1. in fine Navarrus cap. 21. nu. 7. Victoria in Summa nu. 95. Hactenus Suarez. Sed discutiamus singula.

ant celebrans alio titulo ad specialem Missam obligetur.

Sylvester.

Navarrus. Victoria.

Et primò quidem consultius esse (per se loquendo) celebrare Missam sive solemnem, sive privatam, quæ unoquoque die præscribitur in Missali, nemo potest ignorare, qui vel leviter Rubricas inspexerit. Do illas. Prima habetur tit. Rubricæ Generales c. 4. & sic sonat: *Alijs diebus infra hebdomadam quando Officium sit de Feria & non est referenda Missa Dominica præcedentis, qua fuerit impedita (exceptis Ferijs Adventus, Quadragesime, Quatuor temporum, Rogationum, & Vigiliarum) dici potest aliqua ex Missis votivis, etiam in principali Missa, que vocatur Conventualis, secundum ordinem dierum in fine Missalis assignatum cum commemoratione Feriæ, de qua factum est Officium. Quæ tamen Missa & omnes alie votive, in Missis privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quocumque die Officium non est Duplex, cum commemo-*

660. Consultius est Missam unoquoque die assignatam celebrare, ut patet ex Rubricæ Missæ.

Gggg ratione